

Heemkundekring “De Kleine Meijerij”

Berkel-Enschot, Biezenmortel, Esch, Haaren, Helvoirt,
Heukelom, Moergestel, Oisterwijk, Udenhout.

ACHTERKANTJES 2020- 2- juni

In dit informatieblad kunt u lezen over:

- Beperkte toegankelijkheid Heemcentrum en uitstel bijeenkomsten Heemkundekring
- Email-adressen leden
- Esch Graaft actief op vindplaats Romeins aardewerk in Esch
- Carillon-perikelen in Berkel-Enschot
- Brabants Erfgoed en rampen
- Nieuwe webmaster Petra Robben
- Nieuw boek over de geschiedenis van de joodse gemeenschap in Oisterwijk
- Intekenen op boek De Gastjes
- Nieuwsbrief Erfgoed Brabant en Koerier Brabants Heem.

Beperkte toegankelijkheid Heemcentrum en uitstel bijeenkomsten Heemkundekring

Beste leden,

Nu de corona-maatregelen enigszins versoepeld zijn, hebben we als bestuur mede op verzoek van de vrijwilligers besloten om het heemcentrum onder bepaalde voorwaarden en na vooraanmelding voor de vrijwilligers weer te openen. Hiertoe zijn na uitgebreid overleg een protocol en een bezoekerrooster opgesteld. Er zijn maatregelen getroffen om de 1,5 meter-eis in acht te nemen, er is desinfectiemateriaal aangeschaft en de vooraanmelding moet er ook voor zorgen dat het maximaal toegestane aantal aanwezigen niet overschreden wordt. Op deze wijze willen we er voor zorgen dat onze vrijwilligers weer veilig kunnen werken.

We gaan er daarbij vanuit dat iedereen die ons heemcentrum betreedt klachtenvrij is. Dit betekent dat vrijwilligers met mogelijke COVID-19 klachten als koorts, verkoudheid of kortademigheid geen vrijwilligerswerk kunnen doen.

Er is nog geen ruimte voor spontane ‘open’ inloop van vrijwilligers. Vrijwilligers zijn alleen welkom op afspraak of zoals vastgelegd in een opgesteld bezoekerrooster. Vooraf niet gepland bezoek doorgeven aan Peter Smulders (petersmulders@ziggo.nl). Hij beslist of het verantwoord is in samenhang met geplande activiteiten en coördineert het bezoekerrooster.

Voorlopig kunnen er nog geen specifieke activiteiten, zoals overleg met meer dan 3 personen georganiseerd worden.

Ook eventuele gasten (derden) kunnen niet zomaar binnenlopen. Wel kan er via Peter Smulders een afspraak gemaakt worden.

Het protocol is aan alle vrijwilligers toegestuurd. Andere belangstellenden kunnen het opvragen bij Peter Smulders.

In het derde kwartaal zullen er geen lezingen of andere bijeenkomsten plaatsvinden. In september bekijkt het bestuur op basis van de actuele situatie of dit in het vierde kwartaal weer wel op beperkte schaal mogelijk zal zijn. Dat geldt ook voor de Algemene ledenvergadering die vooralsnog ook uitgesteld is naar een en nog nader te bepalen datum in oktober.

Als bestuur hoopt dat u de corona-lockdown gezond zult doorkomen en dat we elkaar later in het jaar weer uitgebreider kunnen ontmoeten.

Bestuur De Kleine Meijerij, Anton van Dorp, voorzitter, wnd.

BESCHIKBAARSTELLEN EMAILADRESSEN

Van veel leden is het emailadres al bij onze ledenadministratie bekend, waarvoor dank. Hebt u dat nog niet gedaan of wijzigt uw emailadres wilt u dat dan alsnog aan het secretariaat doorgeven. Uw emailadres

wordt alleen gebruikt voor verenigingsberichtgeving. Emailberichtgeving maakt het mogelijk om de leden sneller van actuele en interessante heemkundige zaken op de hoogte te stellen dan via de Achterkantjes of de website.

DE KLEINE MEIJERIJ ACTIEF OP VINDPLAATS ROMEINS AARDEWERK IN ESCH

De gemeente Haaren heeft bouwplannen voor het gebied De Ruiting waarop zich voorheen de kwekerij van Van Overbeek bevond. Dit gebied is op de Archeologische waardenkaart gemarkeerd als archeologisch waardevol. Op grond van de resultaten uit eerdere proefsleuven gegraven en boringen is het adviesbedrijf SWECO enkele weken geleden een archeologische opgraving gestart. gedaan. Daarbij zijn bodemverkleuringen en velerlei vondsten uit de Romeinse tijd aangetroffen. Om alles goed te kunnen verwerken vroeg SWECO om hulp van leden van onze kring. Daarop zijn door Theo van Dooren en Karin de Bie belangstellenden voor het project Esch Graaft benaderd. Uiteindelijk hebben zij met nog twee anderen enthousiast assistentie verleend bij de opgraving. Het [Brabants Centrum](#) wijdde er een artikel aan.

Het evenement Esch Graaft dat wegens de coronamaatregelen dit jaar geen doorgang kon vinden is verschoven naar 18 en 19 april 2021. Opgeven kan via een mail naar eschgraaft@gmail.com

CARILLON-PERIKELLEN IN BERKEL-ENSCHOT

In Berkel-Enschot staat al enkele maanden het Winkelcentrum Eikenbosch leeg. De winkels zijn verplaatst naar het nieuwe winkelcentrum in het Dorpshart Koningsoord. Het oude centrum inclusief de oude bibliotheek zal worden gesloopt. De acties van onze Kring om het markante bibliotheekgebouw te behouden en te herbestemmen mochten niet baten. Mede door toedoen van onze leden Jack van der Sanden en Mart Koenen blijft de 'Eerste steen' behouden. Die zal een plekje krijgen binnen het plaatselijk heemkundig museum "Onder d'n Hooizolder".

In het centrum staat ook nog een mooi en spelend carillon, een stukje maatschappelijk erfgoed. Op onze vraag aan de gemeente wat daarmee gaat gebeuren vernamen wij tot onze verrassing dat het carillon geplaatst gaat worden op de rotonde bij Koningsoord, ingeklemd tussen spoorlijn, wegen en parkeerterrein, maar dat niet meer zal gaan spelen. Dat was al in 2018 na uitgebreid overleg met diverse groeperingen al besloten. Daarop schreven we een brief naar het gemeentebestuur waarin we stelden blij te zijn met het behoud van het carillon, maar teleurgesteld over de gekozen locatie.

We verzochten dit besluit te heroverwegen en het carillon niet op de rotonde maar op een betekenisvollere en sfeervolle lokatie te herplaatsen. Daarbij suggereerden wij het terrein tussen het oude klooster en het winkelcentrum waar een terras aan grenst, waar een jeu de boules baan ligt, waar markt wordt gehouden en waar ook de 'Koningsoordboom' staat die in 2014 bij het 800-/850-jarig bestaan van resp. Berkel en Enschoot door de gemeente aan de bevolking is aangeboden.

Ook verzochten wij dringend om het carillon werkend te plaatsen zodat we weer van de vrolijke klanken van het carillon konden genieten. Een carillon dat je met klokjes en al ziet staan, maar dat niet kan spelen is toch een immers een droevige vertoning. Wij begrijpen dat het spelen mogelijk tot geluidsoverlast voor omwonenden aanleiding zou kunnen geven en suggereerden het dan bijvoorbeeld alleen iedere middag om 12 uur wat te laten spelen.

Uit het antwoord van de gemeente bleek dat zij vasthouden aan de lokatie maar wel gaan zorgen dat het carillon kan gaan spelen. Dat laatste vinden we natuurlijk een goed bericht maar we vinden het jammer dat de lokatie in stand blijft. Samen met een bij het carillon betrokken inwoner van Berkel-Enschot proberen we, wellicht tegen beter weten in, toch nog iets te kunnen doen aan de lokatiekeuze.

BRABANTS ERFGOED EN RAMPEN

Brabantserfgoed.nl staat in de maand april in het teken van rampen. Ingrijpende gebeurtenissen in dorp, stad of wijk die lang in het geheugen blijven. In veel gevallen verloren Brabanders alles wat ze hadden. Toch wisten ze overeind te krabbelen en hun leven weer op te pakken. Veel van de rampen zijn vergeten. [Lees de verhalen hier.](#)

Gezamenlijk het verhaal vertellen

In april 2020 vertelt Brabantserfgoed.nl samen met de onderzoeksgroep *Dealing with disasters* van de Radboud Universiteit Nijmegen en een tiental Brabantse experts verhalen over rampen. De verhalen zijn te vinden op [Brabantserfgoed.nl](https://erfgoed.nl). In een **speciale podcastuitzending van de Brabants Erfgoed Podcast** vertelt prof. Lotte Jensen over de positieve en negatieve invloeden die rampen op gemeenschappen hebben.

NIEUWE WEBMASTER PETRA ROBBEN

Petra Robben, geboortig uit Berkel-Enschot, wonend in Tilburg is dit jaar lid geworden van onze kring en zou graag meer voor de vereniging willen doen. Vanuit ondermeer haar rol bij het Stadsmuseum Tilburg en haar voltooide studie cultuurgeschiedenis is ze zowel vanuit persoonlijke belangstelling als uit professie erg betrokken bij erfgoed, maar daarnaast is zij ook bedreven in het onderhouden van websites vergelijk <https://erfgoedtilburg.nl/>. Dit wetende heeft het bestuur haar gevraagd of zij ook onze website zou willen bijhouden, aangezien we naast een vacature voor ICT-beheer ook dringend behoefte hebben aan een goede webmaster om onze website optimaler te kunnen gebruiken. Daar heeft ze ja op gezegd en inmiddels ook al wat zaken aangepast. Fijn dat ze dat wil doen!

NIEUW BOEK OVER DE GESCHIEDENIS VAN DE JOODSE GEMEENSCHAP IN OISTERWIJK

Op 16 juli verschijnt er een nieuw boek over de joodse gemeenschap in Oisterwijk. Het draagt de titel *Pinkas en memorboek van de joodse gemeente Oisterwijk*. Jenneken Schouten heeft deze manuscripten in het Nederlands vertaald en er zijn toelichtende bijdragen van Rachel Boertjens, Bert Wallet en Wim de Bakker.

Wegens de coronamaatregelen vindt de presentatie, georganiseerd door de Stichting Behoud Joodse begraafplaats Oisterwijk, in besloten kring plaats.

In de eerste helft van de 18e eeuw ontstond in Oisterwijk een joodse gemeente van marskramers, slachters en handelaren in gebruikte kleding. De gemeente breidde zich uit en in 1757 werd opperrabbin Jekoetiel Zuskind aangesteld voor de Meijerij van Den Bosch en omstreken met als standplaats Oisterwijk. Als eerste rabbin in Brabant schreef hij een Pinkas (notulenboek) en Memorboek en schiep daarmee een (geloofs)band tussen de van heinde en ver komende Joden. Deze manuscripten (pinkassiem) bevinden zich in de Bibliotheca Rosenthaliana te Amsterdam. De vier boekwerkjes, met name geschreven in het Hebreeuws en Jiddisch, pas in de negentiende eeuw werd Nederlands meer gebruikelijk, zijn in deze uitgave vertaald door Jenneken Schouten MA (Hebrew and Jewish Studies te Amsterdam en Translation Studies te Leiden). Zij heeft veel ervaring met Jiddische handschriften en Hebreeuwse teksten en heeft niet alleen alles naar het Nederlands vertaald maar ook de betekenis toegelicht.

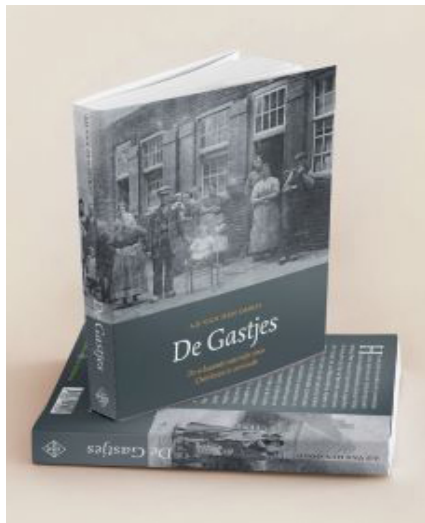
De pinkassiem zijn van grote betekenis voor de geschiedenis van de joden in Brabant. De vertaling daarvan maakt ze beter toegankelijk voor onderzoekers en zal een aanwinst zijn voor de kennis over en het inzicht in de geschiedenis van de joodse gemeenschap in Oisterwijk. Hun werken, wonen, samenleven, en uitoefenen van hun godsdienst te midden van een dorpse gemeenschap in een provincie waar in veel steden nog geen Joden welkom waren. De manuscripten bevatten overigens ook aantekeningen over de joodse gemeenschap in andere Brabantse plaatsen als Waalwijk, Dinther, Schijndel en Eindhoven. Het boek geeft ongetwijfeld aanleiding voor nader onderzoek om nog meer inzicht te krijgen in de joodse gemeenschap van Oisterwijk.

Bert Wallet en Rachel Boertjens geven in een inleiding een nadere toelichting op de betekenis van deze Pinkas. Wallet is verbonden aan de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam. Hij is gespecialiseerd in de geschiedenis van met name van het vroeg-moderne en moderne Jodendom in Nederland. Boertjens is conservator bij de Bibliotheca Rosenthaliana en gespecialiseerd in joodse cultuur en geschiedenis.

Lokaal historicus Wim de Bakker gaat in op het verleden van de joodse gemeenschap in Oisterwijk en geeft toelichting op het Naamaanmeningsregister (1811-1812) waarin registratie werd gehouden van de Nederlandse naam die Joodse inwoners uit Oisterwijk toen verplicht moesten gaan aannemen.

Het gebonden boek (ISBN 978-90-824154-8-3) telt 252 pagina's (formaat 24 x 17 cm), is geïllustreerd en de prijs bedraagt € 24,95 (excl. eventuele verzendkosten van € 7,25). Het boek is vanaf 17 juli verkrijgbaar in de boekhandel en via de [website](#) van de uitgever Het Kwartier van Oisterwijk. Leden van de heemkundekring ontvangen 10% korting bij bestelling via de website.

INTEKENEN BOEK DE GASTJES

In het boek met de titel *De gastjes. De schaamte van mijn oma. Overleven* in armoede schrijft Ad van en Oord over het leven van zijn oma Janske Rokven en haar familie in het Oisterwijkse achterbuurtje De Gastjes.

Het gebonden boek (ISBN 978-90-824154-9-00) telt 232 pagina's op het formaat 17 x 24 cm en is rijk geïllustreerd. Het verschijnt op 6 november maar wilt u verzekerd zijn van een exemplaar dan kunt u tot 1 oktober 2020 intekenen, zelfs tegen de speciale intekenprijs van € 15,00 per exemplaar. Na verschijnen wordt de prijs € 19,00. Deze prijzen zijn excl. eventuele verzendkosten van € 7,25.

Intekenen kan via het [bestelformulier](#) van de uitgever, De Stichting Het Kwartier van Oisterwijk. Leden van onze kring krijgen 10% korting op de reguliere verkoopprijs van € 19,00.

Hoe schrijf je een verhaal over je voorouders als die niet eens een handtekening onder hun huwelijksakte konden plaatsen? Welke bronnen boor je aan als er geen brieven, dagboeken of memoires zijn? Ad van den Oord reconstrueert op persoonlijke, beeldende en pakkende wijze met behulp van rechtbankarchieven, kranten en interviews het leven van zijn oma Janske Rokven en haar familie in het Oisterwijkse achterbuurtje De Gastjes. Deze bezembinders, mattenventers en steenovenarbeiders leiden een zwervend bestaan dat gekenmerkt wordt door armoede, wildstropen en drankgebruik.

De oppassende vaklui uit de familie van zijn opa Dorus Diepens werken zich daarentegen omhoog in het industrialiserende en katholieke Oisterwijk.

Twee families, twee gescheiden werelden. Totdat in de milde februaridagen van 1914 soldaat Dorus Diepens de dan net negentienjarige Janske Rokven zwanger maakt. Wat voor haar een verlossing lijkt uit armoede en krotwoningen, dreigt voor hem een belemmering te vormen voor zijn aspiraties in deze 'nieuwe tijd'. Dat alles in een onthullend, heel leesbaar en rijk geïllustreerd boek over de dagelijkse beslommeringen en ellende van mensen die op of onder de armoedegrens leefden in een Brabants dorp uit de eerste helft van de vorige eeuw. Van een groep mensen over wie in de geschiedenisboeken veel minder te vinden is dan over de rijken en invloedrijken.

De Brabantse versie van 'Het Pauperparadijs'? Lees het boek en oordeel zelf.

Ad van den Oord (1956) is historisch onderzoeker en publicist. Hij heeft tientallen historische boeken en artikelen geschreven over de Tweede Wereldoorlog, Brabant en over zijn woonplaats Oisterwijk. Met *De Gastjes* geeft hij de Oisterwijkers die door armoede en gebrek aan onderwijs niet de kans kregen iets op te tekenen, alsnog een stem in de geschiedschrijving.

NIUWSBRIEF ERFGOED BRABANT EN KOERIER BRABANTS HEEM

Wilt u bijblijven van het laatste nieuws op erfgoedgebied binnen Brabant dan kunt u zich inschrijven voor de periodieke toezending van de [Nieuwsbrief van Erfgoed Brabant](#) of leest u de [Koerier](#) van Brabants Heem.

Deze [Achterkantjes](#) zijn digitaal te raadplegen op onze website.